

Cristina Morales

Esriptora, publica 'Lectura fácil'

Les lluites de quatre dones discapacitades contra un sistema que les escanya són el camp de batalla de 'Lectura fácil'. Reconeguda amb el premi Herralde, la novel·la és un crit de guerra per combatre els totalitarismes i la repressió quotidiana

CRISTINA CALDERER

“L’oposició política radical es considera una patologia”

◆◆◆◆ Núria Juanico

Cristina Morales (Granada, 1985) dosifica els silencis per apuntar bé abans de disparar una frase. A *Lectura fácil* (Anagrama), guardonada amb el premi Herralde, fa d'altaveu de quatre dones discapacitades que busquen desfer-se de la repressió política i social. Incòmoda i afilada, la literatura de Morales posa el lector contra les cordes del totalitarisme present a cada cantonada.

Les protagonistes són quatre dones pobres i discapacitades. D'on neix l'interès per elles?

Vaig presenciar un espectacle de dansa que es feia per al final de curs dels tallers del Centre Cívic de la Barceloneta. El públic estava atent, però des d'un balcó unes dones discutien sobre el que veien, cridaven i comentaven l'obra en veu alta. Era un públic gens submís, que intervingia tota l'estona. Aquesta insubmissió no naixia d'algú normalitzat, sinó d'algú que no comparteix el codi relacional dels que estaven veient

l'espectacle. Ser capaces d'exercir una crítica artística sense embuts em va semblar un exemple a seguir.

A diferència de les altres protagonistes, la Nati té una vida normalitzada fins que pateix un accident.

Té una discapacitat sobrevinguda, que és com s'anomena de manera mèdica i administrativa. És algú que vivia una vida normalitzada i que era considerada una persona en ple ús de les facultats mentals i de la seva carta de drets. En la seva manera d'expressar-se podem percebre que recorda codis de la vida normalitzada. Ara que no ho és, no els tolera.

Li atribueixes la síndrome de les comportes, una malaltia creada per tu que la fa intolerant a qualsevol tipus d'agressió. Per què?

Revisant articles divulgatius sobre discapacitat, t'adones que la síndrome de les comportes no hi és, però n'hi ha moltes altres que descriuen una intolerància com la de la Nati.

“ELS NO NORMALITZATS SÓN UTILITZATS AMB UN OBJECTIU PERVERS, FER VEURE QUE LA DANSA REPRESENTA LA INTEGRACIÓ”

Al catàleg més recent de l'Associació Americana de Psiquiatria, una de les malalties mentals fa referència a la radicalitat política. L'oposició política radical ha entrat als llibres de medicina, es considera una patologia. Els anarquistes de la novel·la podrien ser perfectament tractats com a persones desviades. De fet, ja són percebuts així.

Quin retrat fas de l'anarquisme?

És un món en el qual participo i que forma part de la meua vida, però no volia fer-ne un lloc de sacralització. Volia reivindicar una manera diferent de creació col·lectiva de pensament i d'acció col·lectiva. Des de l'autogestió s'elaboren discursos d'una profunditat analítica i d'una lucidesa que ja voldrien molts catedràtics. És un lloc de descobriment de les possibilitats d'emancipació on segueixo aprenent.

La novel·la relliga una narració amb actes assembleàries, declara-

cions judicials i una història escrita en lectura fàcil. Per què optes per aquesta amalgama estilística? És una estratègia per diferenciar les quatre protagonistes. Volia que cadascuna fos identificable, no només per com parla sinó també perquè ho fan en contextos diferents. La Patri i l'Àngels, per exemple, no poden parlar igual perquè la primera està declarant davant d'una jutge, mentre que la segona està escrivint les seves memòries. Vaig escollir codis diferents per plasmar posicions socials de la parla molt divergents.

La Marga busca la llibertat sola, sense les administracions. “Ara el mercat té nom de dona: és el totalitarisme del Mercadona”, escrius. Quan parla del totalitarisme d'estat es refereix al fet que, en ser una persona considerada amb discapacitat, totes les institucions estan bolcades a controlar la seva vida. Però quan ella surt al carrer i intenta escapar-ne, va al Mercadona i es troba amb un altre totalitarisme, el del mercat. No estic descobrint la pólvora si dic que el moment en què vivim és radicalment neoliberal. Tot passa, ja no pels diners, sinó pel consum.

La dansa comunitària exerceix de metàfora sobre l'opressió a la qual la societat sotmet les persones amb discapacitat. D'on va sorgir?

De la meua experiència en el món de la dansa amb persones que, canònicament, no es corresponen amb el que en termes històrics s'ha considerat un ballari. Als no normalitzats se'ls fa emular aquells que sí que ho són. I quan no ho fan se'ls tanca en camerinos, se'ls fa callar i se'ls reprimeix. Són persones utilitzades amb un objectiu pervers: fer veure que una peça de dansa representa la integració, en què persones normalitzades i no normalitzades compartim escenari, quan realment el que s'està fent és que uns t'imitin. La integració és un principi d'eliminació de les diferències a favor del que es considera un exemple superior.

Per què ets crítica amb la integració?

És un principi d'anul·lació. Qualsevol que treballi amb persones diverses intel·lectualment sap que es controla cadascun dels aspectes de la seva vida. No se'ls permet parlar, ni tan sols a través de l'art. És canallista qualsevol tipus d'expressió veritable. Aquells que no estem sotmesos a espais de tutela tan restrictius també estem oprimits per un sistema de dominació. Això està portat al màxim en institucions de tutela de persones amb discapacitat.

Tots els homes de la novel·la són personatges secundaris. Per què?

Hi ha una qüestió evident: a les professions de tipus assistencial, i en el món de la discapacitat en concret, la majoria de treballadors són dones. Això respon a una divisió sexual dels rols del treball. Però des de certs feminismes sembla que qualsevol dona serà una aliada pel simple fet de ser dona. A la novel·la la jutge, que és una institució repressora, la psiquiatra, la psicòloga i la directora del pis tutelat són dones i exerceixen opressió sobre altres dones. Això respon a termes realistes, perquè està a l'ordre del dia. Que les dones dominen altres dones és un fet.◆◆